

Aan:
de voorzitter en leden van
provinciale staten van Drenthe

Assen, 16 maart 2006
Ons kenmerk 10/5.4/2006002299
Behandeld door de heer E.J. Akse (0592) 36 58 33
Onderwerp: Nota energiebeleid 2006-2010; Energiek Drenthe

Geachte voorzitter/leden,

Hierbij bieden wij u ter bespreking het tweede concept van de Nota energiebeleid 2006-2010, Energiek Drenthe aan. Gelet op de levendige discussie in de Statencommissie Omgevingsbeleid in november 2005, de behandeling in de Provinciale Commissie voor het Omgevingsbeleid, de inspraakreacties, de gesprekken die wij hebben gevoerd met belanghebbenden en de alom aanwezige belangstelling voor dit onderwerp, leggen wij een tweede versie aan u voor, voordat wij tot vaststelling overgaan. Het advies van de Provinciale Commissie voor het Omgevingsbeleid, de ontvangen inspraakreacties en de door ons vastgestelde beantwoording liggen voor u ter inzage.

Wijzigingen op hoofdlijnen

Energiek Drenthe is een uitwerkingsplan van het Provinciaal omgevingsplan (POP) II en geeft als zodanig invulling aan de energiegrondslag en de doelstellingen, zoals deze zijn neergelegd in het POP II. Het tweede concept van Energiek Drenthe wijkt op een aantal punten af van de Startnota, zoals eerder aan de Statencommissie Omgevingsbeleid is voorgelegd.

Ten eerste hebben wij een vierde "B" als prioriteit toegevoegd. Het gaat hier om het beleidsthema Bedrijven waarmee wij het sociaal-economisch belang van het energiebeleid benadrukken. Ook de intensivering van energiekennis speelt hierbij een belangrijke rol. Gekoppeld aan het terugdringen van de uitstoot van CO₂ willen wij tevens een aantal sociaal-economische doelstellingen realiseren, zoals die in onze programmalijn Werken, onderwijs en kennisinfrastructuur zijn vastgelegd. De uitwerking van de economische component binnen Energy Valley en het werkplan Energy Valley zijn daarom toegevoegd aan Energiek Drenthe.

Daarnaast hebben wij per beleidsthema in Energiek Drenthe concretere doelstellingen opgenomen waarmee in 2010 de uitstoot van CO₂-emissies in Drenthe met 540 Kt wordt beperkt. Daarmee voldoen wij in Drenthe aan de Kyoto-doelstelling.

In de loop van 2005 hebben uw staten de wens uitgesproken om in de energienota nadrukkelijk de vraag te betrekken op welke wijze Drenthe kan voldoen aan een substantieel hogere taakstelling op het gebied van windenergie dan de in het Bestuurs-overeenkomst landelijke ontwikkeling windenergie(BLOW)-akkoord afgesproken 15 MW. Dit heeft geleid tot de notitie Inventarisatie windenergiepotentieel in de provincie Drenthe die als bijlage is bijgevoegd. De notitie heeft echter niet geleid tot een wijziging van beleid. Hiervoor hebben wij een aantal argumenten. Tot dusverre halen wij met onze voorgenomen inspanningen de Kyoto-doelstellingen. Het plaatsen van windmolens heeft grote invloed op het landschap.

Wij hechten aan het behouden en waar mogelijk versterken van de landschappelijke en cultuurhistorische waarden van Drenthe. De beperkte opbrengst van windenergie vanuit energiedoelstellingen, vinden wij onvoldoende om de inbreuk op het landschap te rechtvaardigen. Om die redenen zien wij dan ook geen aanleiding de in POP II geformuleerde standpunten met betrekking tot windenergie te wijzigen.

Uitvoeringsprogramma

Tezamen met de Nota energiebeleid 2006-2010 hebben wij ook een concept-Uitvoeringsprogramma energiebeleid 2006-2007 vastgesteld. Dit conceptuitvoeringsprogramma geeft aan hoe en met wie wij onze doelstellingen willen realiseren.

Immers, alleen samen met anderen zijn de resultaten die wij voor ogen hebben ook daadwerkelijk te realiseren.

Gelet op het stadium waarin de verschillende (met name grootschalige) projecten zich thans bevinden, zijn de middelen voor 2006 en 2007 vooralsnog toereikend. Echter, voor de periode 2008-2010 zullen wij, aanvullend op de bijdrage vanuit de reserve Nationaal Milieubeleidsplan, jaarlijks ten minste € 450.000,-- extra nodig hebben om de gestelde doelen te realiseren. Wij zullen dit bedrag volgend jaar verder onderbouwen op basis van de monitoringsrapportage over 2006 en de nieuwe referentieraming (geactualiseerde toekomstverwachting ten aanzien van de energievoorziening en de emissie broeikasgassen) en dit betrekken bij de Voorjaarsnota 2007. Het concept-uitvoeringsprogramma wordt u ter informatie toegestuurd.

Informele bijeenkomst

Wij stellen voor om de bespreking in uw staten vooraf te laten gaan door een informele bijeenkomst op 29 maart 2006 (10.00 uur-12.00 uur). Het doel van deze bijeenkomst is om u breed te informeren over het thema Energie en het tweede concept van Energiek Drenthe toe te lichten. Wij zijn voornemens in juni 2006 over te gaan tot definitieve vaststelling.

Hoogachtend,

gedeputeerde staten van Drenthe,

, secretaris

, voorzitter

Bijlage(n):
gm/coll.

Energiek Drenthe

Uitvoeringsprogramma

2006 - 2007

Concept

Opdrachtgever:
provincie Drenthe

Uitvoerder:
SenterNovem

Hier zetten wij
energiebesparing
in de steigers

Kompas, bewust wonen en werken.

www.kompas.nl

Maart 2006

Colofon

Productie:

Foto's:

Grafische verzorging:

Productgroep Milieubeheer

Ina Warmelts

Facilitaire Groep provincie Drenthe

Het Uitvoeringsprogramma 2006-2007

Het uitvoeringsprogramma is als losse bijlage toegevoegd waardoor het mogelijk is elk jaar dit te actualiseren. Het is daarom bewust summier gehouden. Ook moet de mogelijkheid blijven bestaan om in te spelen op de actualiteit. De geselecteerde acties in dit programma sluiten naadloos aan bij de gekozen prioriteiten (de vier B's).

In feite kent elk actiepunt een specifiek plan van aanpak. Desalniettemin is er sprake van een aantal algemene uitgangspunten.

Integrale aanpak

Energiebesparing en duurzame energie hebben raakvlakken met nagenoeg alle productgroepen binnen het provinciaal apparaat. Zo is er sprake van een nauwe verwevenheid met de productgroep RW (windmolens), met de productgroep Economie (energiegerelateerde bedrijfsactiviteiten) met de productgroep Bodem (CO²-opslag) met de productgroep Wegen en Kanalen (biofuels), Verkeer en Vervoer (concessieverlening OV). Kortom, dwarsverbanden over en weer.

Binnen het college fungeert de gedeputeerde voor milieu als coördinerend gedeputeerde voor het energie- en klimaatbeleid. Op ambtelijk niveau verzorgt de productgroep Milieubeheer de coördinatie. Dit team zorgt voor het opstellen en uitvoeren van jaarlijkse uitvoeringsprogramma's waarin de vier B's centraal staan en staat garant voor een integrale aanpak van de projecten.

Werkplannen

Ondanks de integrale aanpak blijven gedeputeerden en productgroepen verantwoordelijk voor de eigen projecten en prioriteiten. Zo zal de productgroep EC zich bijvoorbeeld richten op de koppelingen met marktpartijen en kennisinstellingen, de productgroep Milieubeheer vooral op het realiseren van energiebesparingsprojecten en projecten op het gebied van duurzame energie. De aanpak van projecten respectievelijk de inzet van de benodigde menskracht en van de noodzakelijke middelen worden geregeld via de door de individuele productgroepen op te stellen jaarlijkse werkplannen. Kruisbestuiving is hierbij het sleutelwoord.

Systematische aanpak (concreet en innovatief)

Energie is een actueel thema dat op een vanzelfsprekende manier economische, sociale en ecologische oplossingen aan elkaar knoopt. Voor elk van de vier verschillende speerpunten kijken we vooral naar zaken als: marktinnovaties en kennisverbetering.

Samenwerking

Alleen door een gezamenlijke aanpak kunnen projecten effectief zijn. Centraal in de nota staat daarom steeds het aspect samenwerking. De provincie heeft weliswaar een rol als initiator, projectontwikkelaar en stimulator, maar daarvoor is ook altijd een derde partij nodig.

Sterker nog: wij stimuleren en initiëren alléén als er ook sprake zal zijn van een wezenlijke inzet van marktpartijen en kennisinstellingen

De mate waarin partijen zijn betrokken kan per speerpunt verschillen. Bij biomassa zijn al veel partijen betrokken. Samenwerking met woningcorporaties heeft onlangs vorm gekregen en de samenwerking op het gebied van Bodem komt dit jaar echt op gang. Hetzelfde geldt voor het speerpunt Bedrijven. De aard van de op te zetten projecten kan daardoor verschillen. Soms is er sprake van pilots of het ontwikkelen van concepten. Op andere momenten gaat het om concrete marktgerichte projecten.

Tegengestelde belangen

Wij realiseren ons dat er in de praktijk nog vaak sprake is van tegengestelde belangen. Enerzijds streven we naar het behalen van de Kyoto-doelstelling en naar energiebesparing. Anderzijds verdubbelen we wegen, bouwen we in hoog tempo huizen, willen we bedrijvigheid ontwikkelen en gaan we weer naar olie boren. Hierdoor neemt het energieverbruik alsmede de uitstoot van CO² toe. We zullen de komende jaren moeten gebruiken om deze ontwikkelingen met elkaar in balans te brengen.

Bredere kaders

In toenemende mate wordt een koppeling gezocht met acties rondom Energy Valley en met het 7de kaderprogramma van de Europese Unie. Het 7de Kaderprogramma wordt op dit moment ontwikkeld en heeft een looptijd van 2007 tot 2013. Het heeft als doelstelling innovatie binnen Europa te bevorderen, waarbij energie een van de zes speerpunten vormt.

Ambitieux

We hebben een duidelijke missie: “Voor de lange termijn wordt ingezet op het realiseren van een duurzame energiehuishouding, met als doel absolute ontkoppeling van economische groei en de uitstoot van kooldioxide”. Daar staat de provincie voor en daar werkt ze dagelijks aan. Voorbeelden?

- WKO rukt steeds verder op in de woningbouw en de utiliteitsbouw.
- Bij tientallen scholen wordt energiebesparing direct gekoppeld aan een gezond binnenklimaat en leerprestaties.
- In Drenthe worden de eerste thuiscentrales (verwarmingsketels die stroom produceren) geplaatst.
- Voor het eerst is in Drenthe een energieneutrale wijk ontwikkeld waar de huishoudens een extreem lage energierekening hebben.
- Drenthe profileert zich steeds duidelijker als proeftuin voor nieuwe technieken en unieke samenwerkingsvormen, waarmee vergaande energiebesparing in gebouwen wordt gerealiseerd.
- Er worden ambitieuze plannen uitgewerkt zoals voor de winning van aardwarmte voor stadsverwarming.
- Drenthe is in beeld voor een pilot voor de opslag van CO².
- Voor het eerst zult u biofuels en aardgas kunnen tanken in Drenthe.
- Voor het eerst wordt er biodiesel (Emmen) en bioethanol (Zuidvelde) geproduceerd in Drenthe.
- De eerste vuilnisauto's en streekbussen gaan rijden op biodiesel.

- Over 2 jaar is er een biomassavergistinginstallatie van minimaal 10 MWe in productie in Coevorden
- Innovatie en kennisoverdracht dragen in steeds sterkere mate bij aan het creëren van energiegerelateerde werkgelegenheid.

Tenslotte

Heeft u ideeën om het om het Drentse energiebeleid spaarzamer en inventiever te maken of heeft u behoefte aan ondersteuning bij het uitvoeren van uw energieplannen? Aarzel dan niet en neem contact met ons op:

Energiekdrenthe@drenthe.nl

Wie A zegt moet B zeggen!

Ofwel, wie de B's (speerpunten) formuleert moet ook de A's (activiteiten) concreet invullen. In de onderstaande schema's geven we deze activiteiten aan en de doelen die we ons daarbij stellen. Daarbij staan steeds de volgende vragen centraal: doen we de goede dingen en doen we de dingen goed? De schema's geven in feite de programmering van de uitvoering.

Het gaat daarbij vooral om de samenhang tussen activiteiten en doelen. Dat is niet altijd eenvoudig omdat er vaak sprake is van een complex beleidsnetwerk, indirecte beïnvloeding en soms meerjarige trajecten. We hebben zowel einddoelen als tussendoelen geformuleerd. en aangegeven wat we doen, met wie we het doen en wanneer we het doen. Hierdoor ontstaat zowel inzicht in de (afrekenbare) einddoelen als in de mate van doorwerking zowel intern als extern van het beleid.

Uitvoeringsprogramma Provinciaal Drents Energiebeleid 2006/2007 (concept 23 februari 2006)

Beeldstema	Beleidsstructuur		Tussendoelen		Doelrealisatie omgeving Jaarlijkse energie- besparing in Kilotonnen CO ₂ -emissies Vanaf 2007 Vanaf 2010	Begroting (2006+2007) 1000x€
	Beleids- onderwerp	Uitvoeringsspoor	Projecten	2006		
Energie in ruimtelijke plannen	Duurzame stedelijke ontwikkeling (> 1000 woningen)	Overige nieuwbouw	Noordenveld; Roden-Leek; Assen; Messchenveld; Tynaarlo; Terborgh; Meppel; Nieuweveense-landen; Emmen; Grounds for Change (o.m. pilot Borger- Odoorn); 2 innovatieve projecten	Gezamenlijk met gemeenten (en markt- partijen) formuleren van programma van eisen.	PM	
				Uitvoerings Drentse pilot: energie als ordenend principe: financierings- structuur: succesvolle samenwerkings- vormen. Presentatie resultaten in inter- nationaal forum. Implementatiestrategie ontwikkelen.	Gemeenten, woningcorporaties en ontwikkelaars zetten ingebrachte ideeën om in concrete uitvoering	
				Afronden WZi; opstarten Wonen++; opstarten TELL.	Prestatieafspraken met woning- corp.aanemers, vastgoed- beheerders over toepassing toepassing Europese energielabels.	
Energie- besparing in de gebouwde omgeving	Intermediare- en belangenorganisaties		EB bij huishoudens met lage inkomens (TELL); Waterzijdig inregelen Noord; Wonen ++	11 gemeenten voeren een besparings- programma uit conform LED;	8 gemeenten hebben de nieuwe aanpak vastgelegd in beleid en werken volgens de aanpak.	
	gemeenten		LED-project (voor 200 gebouwen en objecten); project Regionale dubo consulent; project Scholen;	vanaf 2007: prestatie-afspraken met alle gemeenten over invoering EPBD.	vanaf 2007: gem. gebouwen voldoen aan label A	
	marktpartijen		Spraakmakende projecten (o.a. Zuidwolde Strijkerbouw en met woning- corporaties)	6 projecten die als voorbeeld worden gebruikt voor verbreding	6 projecten die als voorbeeld worden gebruikt voor verbreding	
Energie in de industrie	zichbaarheid		Verschillende communicatie initiatieven gericht op gemeenschappelijke noemer afzonderlijke projecten en kennis uitwis- seling	Gezamenlijk met de MFD viertal projecten opzetten.	Gezamenlijk met de MFD viertal projecten opzetten.	
	Milieuvergunning overige provinciale bedrijven		nvt	nvt	Alle bedrijven hebben aan energieparagraaf in lijn met MJA (2% energie-efficiency per jaar)	
	Benchmark (6 bedrijven)		nvt	Alle 6 Bench-mark bedrijven voldoen aan convenant	Alle benchmarkbedrijven behoren tot de wereldtop vwb energie- efficiency	
	MJA		nvt	Bij actualisatie van de vergunning worden meerjarenafspraken opgenomen ten aanzien van energieefficiency (2% per jaar).	Bij actualisatie van de vergunning worden meerjarenafspraken opgenomen ten aanzien van energieefficiency (2% per jaar).	

Beleids-thema	Beleidsstructuur		Tussendoelen		Doelrealisatie omgeving Jaarlijkse energie- besparing in Kilotonnen CO ₂ -emissies	Begroting (2006+2007) 1000x€	
	Beleids- onderwerp	Uitvoeringsspoor	Projecten	2006			2007 e.v.
Besparen	Energie in de land- en tuinbouw	PM		PM			
	Energie in verkeer en vervoer (VV)	Openbare verlichting provinciale wegen	management-contract obv uitvoerings-programma Wegen en Kanalen	Bepalen mogelijkheden EB openbare verlichting	PM	Standaard toepassen van EB maatregelen bij openbare verlichting	
		Openbare verlichting gemeentelijke wegen	LED-project	De 5 grote gemeenten hebben in hun openbare verlichting energiebesparings-beleid vastgesteld	PM	Standaard toepassen van EB maatregelen bij openbare verlichting bij de 5 gemeenten	
	Provinciale voorbeeld-functie	Het nieuwe rijden	PM	PM	PM	PM	
		Concessieverlening OV (zowel Noord als Zuid in provincie Drenthe)	GGD-concessie;	OV-bureau: maken van afspraken over realisatie CV	PM	Gebruik biobrandstof is onderdeel van nieuwe CV	
		Energiebesparing provinciale gebouwen en objecten (BIM)	Huisvestings-plan	EB opnemen in programma van eisen.	PM	Provinciale gebouwen en objecten voldoen aan Label A	
		Het nieuwe rijden bij provinciale medewerkers	HNR	10 cursussen realiseren	idem		
	Eigen wagenpark	nvt	Mogelijkheden inventariseren en opnemen in programma van eisen.	PM	PM		
	Subtotaal					50	240
	Bodem	WKO	WKO-installaties	Stimulerings-project WKO; Infosysteem waarmtevraag en-aanbod	Gemeenten hebben voldoende kennis om bouwkolom te stimuleren tot WKO	50 WKO installaties in werking (door woningcorporaties en bouwkolom)	
CO ₂ -opslag		Beleidsvoorbereiding	Pilot CO ₂ -opslag	PM	PM		
Aard-warmte		Innovatieve technieken	pilot aardwarmte	Project formuleren met gemeente.	PM		
Subtotaal					10	30	
Biomassa	Biobrand-stoffen	Afstemmen Vraag en aanbod (decentrale marktontwikkeling)	Project Infrastructuur; Project rijden op biobrandstof.	Mede opstellen programma Biobrand-stoffen door Stuurgroep; organiseren van workshops en wagenparcscans	0	PM	
		Stimuleren Groen gas	Pilotproject Biogas Midden Drenthe	Provinciale criteria geformuleerd voor haalbaarheidsstudie; afronden haalbaarheidsstudie.	PM	Marktpartijen realiseren 3 tankstations voor biobrand-stoffen; realiseren van 12 wagen-parcscans bij vlooteigenaren	
	Beleidsvoorbereiding stimuleren bio-brandstof-productie	Project bioethanol	Project bioethanol	Vergunning verleend; Businessplan initiatiefnemer gereed.	Realisatie installatie productie bioethanol		

Beleids- onderwerp	Beleidsstructuur		Tussendoelen		Doelrealisatie omgeving Jaarlijkse energie- besparing in Kilotonnen CO ₂ -emissies Vanaf 2007	Vanaf 2010	Begroting (2006+2007) 1000x€
	Uitvoeringsspoor	Projecten	2006	2007 e.v.			
Biomassa	Omgevingskader co-vergisting	Inpassing co-vergistingsinstallaties	Formuleren Locatiecriteria; bedrijfstak en gemeenten zijn geïnformeerd over criteria	Criteria opnemen in Bestemmingsplannen			
	Stimuleren en vergunning- verlening	Project GFT-vergisting	Aanbodbundeling; opstellen programma van eisen; Gemeenten: locatiekeuze en leveringscontractering	Procedures starten voor bestemmingsplan-inpassing en Bouwvergunning			
	Vergunning-verlening	Afval-Verbranding: EMW en Emmtec	Emmtec: vervunningaanvraag gereed	Vergunning Emmtec is gerealiseerd;			
	Stimuleren en vergunning- verlening	Projecten co-vergisting: ECOS-energy; AVEBE; Emmtec; BTG; Co-vergistingsinstallaties agrarisch (ca. 10); Emmen	Realiseren 5 agrarische co-vergistingsinstallaties;	5 nieuwe agrarische co-vergistingsinstallaties zijn in voorbereiding;			
	Subtotaal				125	220	250
Bedrijven	Kenniseconomie	Kenniseconomie ontwikkelen; Kennisimpulsterrein Assen.;Olie expertise centrum ; Parkmanagement verder uitbreiden / optimaliseren.	Verkenning projectmogelijkheden i.s.m. intermediairs en bedrijfsleven	1 kennisproject en 2-3 innovatief energiegerelateerd marktsector-project.	n.v.t.	n.v.t.	
	Stimulering MKB	Spin off NAM-project Herontwikkeling Schoonebeek.; Gasverwerkende en opslagindustrie Langelo/Assen; Kansen bij de VAM.; Innovatieve Meet- en regelindustrie; SKITT	Opstarten (deel) projecten	regionale werkgelegenheid; investering>350 mln.; realisatie 2010	n.v.t.	n.v.t.	
	Stimulering MKB	Duurzame energie als bedrijvigheid zelf; Rundedal; Agribusiness en energie.	Uitvoering ism coördinatie-bureau Energy Valley	Grotere betrokkenheid Drentse MKB	n.v.t.	n.v.t.	
	Energy Valley	Werkplan 2006; MEEV; E-conferentie; 4 workshops	Uitvoering werkplan gericht op makelen en schakelen; Opstellen werkplan 2007.	Uitvoeren werkplan 2007; Evaluatie Energy Valley 2008	n.v.t.	n.v.t.	
Subtotaal						250	
Zon, wind en water	BLOW-convenant	Coevorden	Bestemmingsplan wordt aangepast voor bouw windmolenpark in Coevorden	MinDef aanbesteding tot bouw; 2010: windmolenpark in Coevorden met opgesteld vermogen van 15 MW			PM
	Onderzoek windturbine-parken in de provincie	Onderzoekproject	PM	PM			PM
	Ervaring opdoen kleine windturbines	Kleine windmolens	Bepalen effectiviteit en landschappelijke inpasbaarheid	7 molens in 2006			PM

Energiek Drenthe

Nota energiebeleid

2006 - 2010

Concept

Opdrachtgever:
provincie Drenthe

Uitvoerder:
SenterNovem

Hier zetten wij
energiebesparing
in de steigers

Uitwerkingsplan

Kompas, bewust wonen en werken. www.kompas.nl

Energiek Drenthe

Concept Nota energiebeleid 2

2006- 2010

INHOUD

1. INLEIDING
2. DOELEN EN INSTRUMENTEN
3. DE ROL VAN DE PROVINCIE
4. SPEERPUNTEN NOTA ENERGIEBELEID 2
 - 4.1. Besparen
 - 4.2. Bodem
 - 4.3. Biomassa
 - 4.4. Bedrijven
5. VOORBEELDFUNCTIE EIGEN ORGANISATIE
6. LOPENDE ACTIVITEITEN

1. INLEIDING

Justus van Oel schreef op 1 oktober 2005 in NRC-Handelsblad: "Binnen Europa is Nederland een black spot wat betreft roetdeeltjes en NO_x, vervuiling die we (inclusief de CO₂) via onze overheersende westenwinden voor een groot deel bij onze burens dumpen. De files zijn slechts het kortetermijnprobleem. Op de lange termijn leidt het gebruik van de auto tot een verlies aan leefruimte, vervuiling en kapitaalverkwisting aan verplichte olie-import. Voor die problemen zullen onze kinderen de uiteindelijke rekening gaan betalen."

En dan hebben wij het alleen nog maar over de auto. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) heeft berekend dat de Nederlandse uitstoot van broeikasgassen nog steeds toeneemt. Vorig jaar leverden de energiesector, het verkeer en de industrie de belangrijkste bijdrage (78%) aan de uitstoot van kooldioxide. Het CBS wijt de toename vooral aan het sterk gestegen brandstofgebruik in de energiesector en het verkeer.

Onze behoefte aan energie zal bij ongewijzigd beleid alleen maar toenemen. Het Internationaal Energie Agentschap (IEA) voorspelt dat het wereldenergiegebruik vóór het jaar 2030 met 60% zal stijgen. Tweederde van de vraag zal komen uit ontwikkelingslanden als China en India. De olie-industrie en het bankwezen waarschuwen in toenemende mate voor de gevolgen van het feit dat winbare olievoorraden binnen enkele jaren snel zullen slinken.

Met deze kennis kunnen wij twee dingen doen. We kunnen defaitistisch naar de cv-ketel staren totdat de waakvlam definitief uitdooft. Wij kunnen ook de komende jaren gebruiken om een duurzaam vuurtje op te stoken door alternatieven te ontwikkelen en nieuwe wegen in te slaan. Dit om onze energiehuishouding ook in de toekomst veilig te stellen. De provincie Drenthe heeft voor het laatste gekozen.

Een duurzame ontwikkeling staat centraal in het provinciaal omgevingsbeleid. We mogen toekomstige generaties niet opzadelen met de gevolgen van ons energiebeleid, of liever gezegd het ontbreken daarvan. De kwaliteit van onze leefomgeving kent drie facetten: een sociaal-culturele, een ecologische en een economische, die elk weer onderverdeeld zijn in clusters. Het koppelen van onze klimaatambities aan onze doelstellingen levert het volgende plaatje op:

Duurzame ontwikkeling		
<i>Sociaal-cultureel</i>	<i>Ecologisch</i>	<i>Economisch</i>
Kennisontwikkeling	Milieubelasting	Leveringszekerheid
Veiligheid en gezondheid	Natuur en landschap	Intensiteit van de economie
Woonklimaat	Uitputting natuurlijke hulpbronnen	Kracht van het bedrijfsleven
		Innovaties

Met deze notitie geven wij tevens een nadere beleidsmatige uitwerking en uitvoering van één van de zes grondslagen van het tweede Provinciaal omgevingsplan (POP II), namelijk het realiseren van een duurzame energiehuishouding. Formeel gezien is het daarmee een gecombineerd uitwerkings- en uitvoeringsprogramma van het POP. Daarmee houdt het onder andere de status van toetsingskader voor bestemmingsplannen en woonplannen.

Wij beseffen dat wij voor het realiseren van onze energiedoelstellingen in hoge mate afhankelijk zijn van onze externe partners. Wij zullen externe partijen betrekken bij het verder concretiseren van ons beleid en het creëren van kansen. Wij gaan onze uitvoering zodanig organiseren dat bedrijven, maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen hun eigen ambities daarin kunnen herkennen. Door op basis van een open agenda al in een vroeg stadium samen te werken en met elkaar te communiceren hopen wij beleidslijnen uit te zetten waarvoor een maatschappelijk draagvlak bestaat.

Hiermee sluiten wij aan op wat wij tegenwoordig het *transitiedenken* noemen. Met transitie bedoelen wij het realiseren van structurele veranderingen, ook in economisch opzicht.

Er valt nog een wereld te winnen in Drenthe, letterlijk en figuurlijk.

2. DOELEN EN INSTRUMENTEN

In de Nota energiebeleid 2 hebben wij op basis van verschillende landelijke onderzoeken en de evaluatie van de Energienota 1 gekozen voor de volgende speerpunten (door ons de vier B's genoemd):

Besparing

Een recent onderzoek van het Energiecentrum Nederland (ECN) toont aan dat wij in Nederland met bestaande maatregelen en zonder extra kosten nog veel meer energie kunnen besparen, minimaal het verbruik van een miljoen huishoudens.

Bodem

Er is landelijk steeds meer aandacht voor de bodem vanuit het klimaat- en energiebeleid. Kansrijke ontwikkelingen zijn warmte/koudeopslag (WKO) en opslag van CO₂ in onrendabele gasvelden. In september 2005 verscheen een rapport van het Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC), waaruit blijkt dat opslag van CO₂ in aardgasvelden 30% kostenbesparing oplevert en dat de mondiale ondergrondse capaciteit voldoende is om de hele werelduitstoot van CO₂ voor minstens tientallen jaren op te bergen.

Biomassa

Bio-energie (energie gewonnen uit organische grondstoffen) voegt geen CO₂ toe aan de atmosfeer. Volgens verschillende scenario's (Verenigde Naties, Greenpeace en Shell) zal energie uit biomassa de komende decennia een steeds belangrijker brandstof vormen in de energiehuishouding.

Bedrijven

Noord-Nederland heeft een groot, internationaal georiënteerd netwerk van energiebedrijven (met name op het gebied van aardolie en gas). In Drenthe gaat het momenteel om zo'n tachtig bedrijven. In onze provincie liggen de kansen in het creëren van extra toegevoegde waarde en niet in het concurreren op basis van kosten. Daarom willen we ons richten op de mogelijkheden binnen sleutelgebieden als Energy Valley, Wetsus en LOFAR. Die willen we koppelen aan een aantal speerpunten van noordelijk beleid zoals chemie, toerisme en agribusiness.

Doelen

Per speerpunt hebben wij onze klimaatdoelen geconcretiseerd in tonnen CO₂ besparing. Die zijn geformuleerd op basis van een weloverwogen inschatting van de mogelijkheden. We moeten daarbij wel beseffen dat de provincie Drenthe slechts op een deel van de te realiseren klimaatdoelstellingen directe invloed heeft. Volgens de Energieverkenning Drenthe (Ecofys, 2000) is de verdeling van de invloed van de provincie invloed op het zogeheten beleidstekort (500 Kton) als volgt: 46% direct beïnvloedbaar, 28% indirect beïnvloedbaar en 26% niet beïnvloedbaar. Onlangs is er een nieuw rapport uitgekomen over de relatie tussen de verwachte CO₂-emissie en de economische groei. Op basis van dit rapport zal het hierboven genoemde beleidstekort van 500 Kton worden geactualiseerd. Tot dat moment geldt de 500 Kton als referentiewaarde.

We blijven ambitieus, maar ook realistisch: we draaien niet aan alle knoppen. Wel zijn we extra ambitieus bij de door ons geselecteerde prioriteiten.

	Speerpunten	
	2007 (Kton p/j)	2010 (Kton p/j)
Besparing	50	240
Bodem	10	30
Biomassa	125	220
Bedrijven	n.v.t.	n.v.t.

Zon, wind, water	0	25
Subsidieregeling energieprojecten	15	15
Overig	0	10
Totaal	200	540

Instrumenten

Bij de uitwerking van het projectenprogramma en de projectontwikkeling zetten we het instrumentarium van het Drentse energiebeleid in (projectsubsidies, overdracht van kennis en maatwerk ten aanzien van regelgeving), het provinciale en noordelijke economische beleid, alsmede de expertise van Energy Valley.

Financiën

De beschikbare middelen voor de uitvoering van het energiebeleid, het NMP, BANS, het Kompasprogramma en (eventueel) het provinciale Economisch Structuur Fonds bieden voorlopig nog voldoende mogelijkheden voor de financiering van projecten in 2006 en 2007.

Jaar	Provinciaal geld	Middelen		Totaal
		NMP	BANS	
2006	400.000	250.000	100.000	750.000
2007	400.000	250.000	100.000	750.000
	800.000	500.000	200.000	€ 1.500.000

Jaar	Verdeling	
	Speerpunten	Totaal
2006 en 2007	Besparing	400.000
	Bodem	250.000
	Biomassa	250.000
	Bedrijven	250.000
	Subsidieregeling energieprojecten	250.000
	Overige	100.000
Totaal:		€1.500.000

De verdeling van de beschikbare middelen voor 2006 en 2007 vindt plaats op basis van de in deze nota gemaakte keuzes. Daarnaast verwachten we een substantiële inbreng van middelen vanuit de marktsector. Onder meer door het inzetten van het provinciale en noordelijke instrumentarium hopen we het organiserend vermogen van het energiegerelateerde bedrijfsleven in samenwerking met de kennisinstellingen en de overheden te bevorderen. Daarvoor is procesgeld beschikbaar in het Kompasprogramma. We voorzien dat voor de periode na 2007 een aanvullend budget nodig is om de doelen te realiseren.

Heel nadrukkelijk willen wij ook anderen in staat stellen om voorbeeldprojecten te realiseren. Daarom stellen wij financiële middelen beschikbaar, onder andere op basis van de Subsidieregeling energieprojecten. De provincie wil deze middelen vooral inzetten waar het aantoonbaar leidt tot navolging. De stimulering van de provincie draagt geen permanent karakter, maar gaat ervan uit dat de markt het een en ander op korte termijn overneemt.

Wettelijk instrumentarium

De provincie heeft een wettelijke taak op het gebied van de concessieverlening en de vergunningverlening, respectievelijk handhaving op grond van de Wet milieubeheer. De provincie

heeft te maken met ca. 180 bedrijven. Daarnaast heeft "Energiek Drenthe" ook consequenties voor bestemmingsplannen, ISV en woonplannen.

Communicatie

Misschien is communicatie wel het belangrijkste instrument van een regisseur. Gebrekkige, onvolledige of op de verkeerde doelgroep gerichte communicatie leidt mogelijk tot een mooi product, maar niemand zit er op te wachten.

Willen wij onze regisseursrol waarmaken, dan moeten wij meer nadruk leggen op communicatie. Niet alleen moet de vorm tot de verbeelding spreken, ook de boodschap zelf moet aansprekend verwoord worden en goed getimed zijn. Dit alles vraagt om een marketingstrategie waarbij "verleiding" het centrale thema is. Ook bij het uitwerken van deze communicatiestrategie trekken wij samen op met onze partners.

Monitoring

Het is een oude volkswijsheid: meten is weten. Dat gaan wij ook doen in ons energiebeleid. Naast de beleidsmonitoring uit het POP II gaan wij eens per twee jaar de situatie in Drenthe per activiteit specifiek in beeld brengen. Dat geldt ook voor het effect van ons beleid op het energieverbruik en de CO₂-emissies. Bij de monitoring zullen wij in de eerste helft van 2006 het beleidstekort opnieuw vaststellen. Dit zal als referentiewaarde dienen bij het actualiseren van de doelstellingen en de activiteiten van de provincie.

Uitvoeringsprogramma

We vatten onze activiteiten samen in een jaarlijks uit te brengen Uitvoeringsprogramma energiebeleid. Dit programma hebben we zo opgezet dat het inzicht biedt in de doorwerking van het beleid en daarmee in de haalbaarheid van de gestelde doelen. Daarnaast geeft het, voorzover van toepassing, inzicht in de te realiseren CO₂-besparing en een financiële besteding per thema.

Met de verdere uitbouw van de energiegerelateerde werkgelegenheid is het beleid, gericht op het bedrijfsleven, nog volop in ontwikkeling. Dat geldt op dit punt ook voor het uitvoeringsprogramma.

Criteria

Laten wij eerlijk zijn: wij zullen niet elk projectvoorstel omarmen. Wij hebben - gezien onze beperkte invloed, middelen en instrumenten - een aantal criteria vastgesteld. Niet alle criteria zullen in alle gevallen even zwaar wegen. Dit is vooraf echter niet altijd even duidelijk aan te geven. Wij zullen dit per geval beoordelen.

Een project moet:

- Perspectief bieden op economische haalbaarheid. Natuurlijk, er mogen aanloopkosten zijn, maar wij gaan geen lucht in lekke fietsbanden pompen.
- Ons in staat stellen wel "aan de knoppen te kunnen draaien". Hetzij vanwege de reikwijdte van het provinciaal beleid, hetzij omdat onze regierol met zich meebrengt dat wij niet onvoorwaardelijk het heft uit handen geven.
- Er aan bijdragen dat wij - samen met anderen - transities, dus structurele veranderingen, tot stand brengen.
- Realistisch zijn: wij willen wel met beide benen op de grond blijven staan.
- Bij voorkeur robuust zijn: met weinig middelen veel tot stand brengen. Grote klappers. Anders gezegd: "lange halen, snel thuis" om daarmee een vliegwielfunctie te creëren.
- Ook de risico's in kaart brengen. Wij moeten durf hebben in het selecteren van projecten, maar ons niet overgeven aan onbezonnenheid.
- Bijdragen aan economische structuurversterking.

3. DE ROL VAN DE PROVINCIE

Wij hebben niet de illusie dat wij als provincie Drenthe het mondiale energievraagstuk kunnen oplossen. Wij beschikken nu eenmaal over beperkte middelen en instrumenten. Toch kiezen wij niet zonder reden voor een actieve rol van de provincie. In 2002 heeft een Ad-hoc commissie Milieu uit het Interprovinciaal Overleg (IPO) een advies uitgebracht over de rol van de regionale overheden in het energiebeleid. De conclusie was om juist op regionale schaal hieraan te werken. Lokale en regionale partijen kennen elkaar goed, de lijnen zijn kort en projecten kunnen op maat worden ontwikkeld. Zo participeren wij in Energy Valley, waar kennis op energiegebied wordt gebundeld en uitgewisseld tussen overheid, wetenschap en bedrijfsleven, waaronder de NAM en de Gasunie. De samenwerking binnen Energy Valley heeft tot doel projecten tot stand te brengen die aansluiten bij regionale kerncompetenties en bijdragen aan economische structuurversterking. De partners binnen Energy Valley willen het Noorden op de kaart zetten door te werken via drie lijnen: duurzame energietransitie, kennis en innovatie en bedrijfsactiviteiten. Inmiddels wordt het initiatief aangehaald in nota's als de nota Ruimte en Pieken in de Delta, gebiedsgerichte economische perspectieven. Een belangrijke bouwsteen voor de toekomstige ontwikkelingen binnen Energy Valley wordt gevormd door het Werkplan Energy Valley 2006 en de uitwerking van het Masterplan Energietransitie Energy Valley (MEEV). De provincie Drenthe richt zich op voortzetting van het initiatief Energy Valley met als doel Noord-Nederland (inter)nationaal te profileren als sleutelgebied op het gebied van energie.

Ook wil zij samen met andere Drentse partijen (onder andere Assen, Emmen en NAM) de inbreng vanuit Drenthe binnen Energy Valley versterken.

In het energiebeleid zien wij voor onszelf ook een regisseurs- en projectontwikkende rol weggelegd, waarbij wij innovatie op energiegebied willen stimuleren en. Door (markt)partijen bij elkaar te brengen en te enthousiasmeren kunnen wij projecten ontwikkelen en daarover kennis uitwisselen. Wij gaan stimuleren en faciliteren ten behoeve van het realiseren van transities (structurele veranderingen in de energiehuishouding). Oneerbiedig gezegd: wij zien onszelf soms als een Drentse patrijshond die aanjaagt en het goede voorbeeld geeft.

Natuurlijk blijven het Collegeprogramma 2003-2007 (Werk maken in een veilig en sociaal Drenthe), het POP II en het Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS) - tussen het IPO, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) en het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) - de beleidskaders. Maar daarbinnen willen wij komen tot een intensivering van het energiebeleid, toegespitst op die thema's waarvan wij op basis van gedegen studies het meeste rendement verwachten. De keuzes zijn tevens het gevolg van onze ervaringen met en de evaluatie van de Energienota 1.

Voorbeeldfunctie eigen organisatie

Goed voorbeeld doet goed volgen. De provincie Drenthe heeft de afgelopen jaren hard gewerkt aan haar eigen voorbeeldfunctie, mede op basis van de motie die de Drentse staten eind 1999 hebben aangenomen. Wij hebben verschillende energiebesparende maatregelen uitgevoerd, zoals:

- het aanschaffen van energiebesparende apparatuur zoals energiezuinige beeldschermen;
- het terugwinnen van warmte uit ventilatielucht;
- het koppelen van aanwezigheidsdetectie aan verlichting (pilot);
- het aanschaffen van een absorptiekoelmachine om de restwarmte van de warmtekrachtkoppeling (WKK) te kunnen gebruiken voor de koeling van het provinciehuis;
- het installeren van een energiespiegel om het eigen energieverbruik te kunnen volgen;
- het installeren van 180 m² aan zonnecellen. Hiermee wekken wij gegarandeerd 15.600 kWh op jaarbasis op.

Al met al heeft de energiebesparing in de eigen organisatie een duidelijke impuls gekregen.

Tevens is de totale provinciale organisatie via het project Liberalisering Energiemarkt Drenthe (LED) voor circa 65% overgegaan op groene stroom (geen 100% omdat het provinciehuis buiten het LED-contract valt). Het gaat hier om pompen/gemalen, openbare verlichting, steunpunten, enzovoorts.

Wat willen wij nog meer doen?

Wij zitten niet stil. Wij werken onder andere nog aan:

Waterkracht

Wij zijn een onderzoek begonnen bij de Ossesluis dat moet uitwijzen of het realistisch is om te investeren in het opwekken van duurzame energie in de Drentse sluizen.

Energieparagraaf

Vanaf 2006 voorzien we provinciale nota's en bestekken van een energieparagraaf en letten wij bij het verlenen van subsidies ook op de energieaspecten.

Concessie openbaar vervoer

Eind 2007 loopt de huidige concessie voor het GGD-gebied (de provincie Groningen en delen van Drenthe) af. In 2006 moeten wij beginnen met het formuleren van een programma van eisen voor de nieuwe concessie. Samen met de provincie Groningen streven wij naar een schoner openbaar vervoer in de noordelijke regio.

Eigen wagenpark

Binnenkort worden de auto's van de Productgroep Wegen en Kanalen vervangen. Een deel van deze auto's zal op biodiesel kunnen rijden. Bovendien krijgen alle chauffeurs een cursus *het nieuwe rijden*.

Klimaatneutrale organisatie

We willen nagaan op welke manier het mogelijk is om eerst onze gebouwen en vervolgens stapsgewijze het overige deel van onze organisatie klimaatneutraal te maken. Dat houdt in dat we de CO₂-uitstoot van al onze activiteiten compenseren. Bovendien worden al onze interne milieumaatregelen op termijn ISO-140001 gecertificeerd en vastgelegd in een Milieumanagementsysteem. Ook is het de bedoeling begin 2006 een kleine windmolen bij een van onze eigen provinciale gebouwen te plaatsen. En we gaan na of er naast de huidige WKK nog de mogelijkheden bestaan om gebruik te maken van WKO (het opslaan van warmte of koude voor de verwarming of koeling van het provinciehuis).

4. SPEERPUNTEN ENERGIENOTA 2

In dit hoofdstuk geven wij aan wat wij in grote lijnen gaan doen, hoe wij het willen doen (aanjagen, makelen en schakelen, timing, tijdstip van aanschuiven) en met wie wij het willen doen.

Naast de in hoofdstuk 2 genoemde criteria is voor de uitvoering van de activiteiten externe samenwerking met andere overheden, marktpartijen en maatschappelijke groeperingen van groot belang. Hetzelfde geldt intern voor de doorwerking binnen de diverse productgroepen. Waar mogelijk willen wij met onze projecten innovatieve ontwikkelingen in positieve zin beïnvloeden.

4.1. Besparen

De algemene richtlijn voor activiteiten op energiegebied is de Trias Energetica, dat wil zeggen dat wij de activiteiten op het gebied van energiebesparing zoveel mogelijk in een specifieke volgorde willen bezien.

1. Beperk de energievraag.
2. Gebruik duurzame energie.
3. Gebruik fossiele brandstoffen zo efficiënt en schoon mogelijk.

Energiebesparing komt dus op de eerste plaats. Als wij de groei van het energieverbruik niet weten te beteugelen, zal duurzame energie nooit een substantiële bijdrage kunnen leveren en blijft een duurzame samenleving een utopie. De grenzen van onze besparingsmogelijkheden zijn nog lang niet in zicht. Daarvan valt zo'n 60% te besparen in de gebouwde omgeving. Wij hebben het dan over besparingen in huishoudens en utiliteitsgebouwen (zoals kantoren en dergelijke) die zich binnen vijf jaar terugverdienen.

De provincie Drenthe richt zich op de bouw omdat die besparingen voldoen aan de eerder geformuleerde criteria (perspectief op economische haalbaarheid, grote klappers). Gelet op de lange levensduur van woningen en gebouwen willen wij deze mogelijkheden toepassen op het moment van planvorming, bouw of renovatie. Timing is dus belangrijk.

Energie in ruimtelijke plannen

Bij planvorming in de ruimtelijke ordening is het van belang vroegtijdig "aan tafel" te zitten. In die beginfase worden vaak de uitgangspunten geformuleerd die sterk bepalend zijn voor de mogelijkheden op het gebied van energiebesparing en duurzame energie. Het geeft ons de mogelijkheid dan al zaken te combineren: energiebesparing, toepassing van duurzame energie in combinatie met voordelen op het gebied van milieu en gezondheid.

Het thema Energie in ruimtelijke plannen is daarom nauw verweven met het programma Stad en met de Regiovisie Groningen-Assen. Het programma Stad beperkt zich weliswaar tot Assen, Coevorden, Emmen, Hogeveen en Meppel, maar deze vijf grootste kernen voorzien voor het overgrote deel in de behoefte aan wonen en werken in Drenthe. Ook binnen het gebied van de regiovisie bestaan ambitieuze ruimtelijke plannen. Door slim gebruik te maken van de reeds beschikbare instrumenten valt er nog veel winst te behalen. Wij willen hierin als provincie het voortouw nemen.

Energiebesparing in de gebouwde omgeving

Het benutten van kansen op de markt en het stimuleren van de vraag: dat zijn de nieuwe elementen in het duurzaam bouwen. Recent onderzoek heeft aangetoond dat 80% van de duurzame maatregelen, gericht op de bouw, betrekking heeft op het onderwerp energie. We kiezen voor een bredere benadering van duurzaam bouwen bij de uitvoering van het energiebeleid omdat dit voor de partijen meer aanknopingspunten biedt met de eigen belangen. Het gaat in de gebouwde omgeving zowel om bestaande- als nieuwbouw. Maar vooral in de bestaande bouw valt nog een wereld te winnen. Uit

onderzoek is gebleken dat wanneer de bestaande woningvoorraad in Nederland zou worden aangepakt een jaarlijkse CO₂-emissiereductie van 6 megaton gerealiseerd kan worden.

Energie in de milieuvergunning

Sinds 1992 hebben we met elf industriële bedrijfstakken in het kader van het Doelgroepenbeleid milieu en industrie convenanten afgesloten. Op het gebied van energiebesparing spelen met name het Convenant benchmarking energie-efficiency en de Meerjarenaafsprake energie-efficiency een belangrijke rol. Wij ondersteunen bedrijven die de convenanten hebben ondertekend en bieden de overige bedrijven een volwaardig alternatief aan via de milieuvergunning.

In juli 2003 heeft de Europese Unie een richtlijn vastgesteld voor het verhandelen van CO₂-rechten, waardoor alle deelnemende bedrijven een emissiehandelvergunning moeten aanvragen. In de periode 2005-2007 zal een aantal van de bedrijven die deelnamen aan de energieconvenanten overstappen op CO₂-emissiehandel. De provincie vervult een ondersteunende rol voor de Nederlandse Emissie Autoriteit bij de verlening van deze vergunningen.

Samenwerking

Vanwege het uitgesproken integrale karakter van het thema Energiebesparing zal het operationaliseren van de doelstellingen moeten plaatsvinden in nauwe samenwerking met onder meer marktpartijen in de bouwsector (zoals projectontwikkelaars, architecten, makelaars, woningcorporaties, aannemers en installateurs). Ook intermediaire- en belangenorganisaties (bewonersorganisaties, Milieufederatie Drenthe) spelen een rol en niet in de laatste plaats de overheden (met name gemeenten). Het ligt ook voor de hand dat de regionale consultant duurzaam bouwen in dit proces een ondersteunende rol vervult.

4.2. Bodem

Er is sprake van een toenemende aandacht voor de bodem, zowel bij het Rijk, de universiteiten, het bedrijfsleven, als bij politieke partijen en andere maatschappelijke organisaties. Dat is ook niet zo verwonderlijk. De Drentse bodem kent immers tal van functies: ontgroningen, drink- en proceswaterwinning, delfstofwinning, opslag van aardgas en WKO. Vanuit het oogpunt van het klimaat- en energiebeleid zijn WKO, CO₂-opslag en mogelijk aardwarmte kansrijke ontwikkelingen. Ook in economisch opzicht worden deze onderwerpen steeds interessanter.

Bodemactiviteiten kunnen echter ook leiden tot ongewenste situaties zoals het doorboren van bodemlagen die van belang zijn voor grondwaterstromen. Een toenemend gebruik van de ondergrond geeft ook steeds vaker aanleiding tot conflicterende belangen tussen de huidige gebruiksfuncties.

Om de kansen op het gebied van WKO, CO₂-opslag en aardwarmte te benutten in relatie tot andere functies van de bodem is er in 2005 een beleidsverkenning uitgevoerd naar alle gebruiksfuncties van de ondergrond. De provincie Drenthe zal de verkregen inzichten over de ondergrond verder uitwerken als voorbereiding op een breed en integraal bodembeleid in POP III.

WKO

Het sterke punt van WKO is dat het een uitontwikkelde techniek is die tegen geringe meerkosten een belangrijke bijdrage kan leveren aan de CO₂-reductie. Bij marktpartijen en potentiële gebruikers van energieopslagsystemen bestaat behoefte aan inzicht in de mogelijkheden tot het realiseren van zulke systemen. Om de aanwezige kansen te benutten wil de provincie Drenthe haar kennis en expertise inzetten om een grotere bekendheid te geven aan WKO als een aantrekkelijke optie voor koeling en verwarming. Daarom ontwikkelen wij een plan dat is gericht op kennisoverdracht.

Voor de hand liggende sectoren in de provincie Drenthe zijn de gebouwde omgeving (utiliteits- en woningbouw), de industrie en de agrarische sector.

CO₂-opslag

De kennis en techniek op het gebied van opslag van CO₂ in aardgasvelden hebben zich zowel nationaal als internationaal zodanig ontwikkeld dat deze mogelijkheid op korte termijn in de praktijk kan worden toegepast. Opslag van CO₂ in Drenthe kan bijdragen aan het halen van provinciale en nationale doelstellingen op grond van het Kyoto-verdrag. Wel beschouwt de provincie Drenthe CO₂-opslag - mits deugdelijk en tegen aanvaardbare risico's uitgevoerd - als een tijdelijke maatregel tot "bovengronds" de CO₂-emissie afdoende is teruggedrongen.

Al met al is er sprake van een complexe belangenafweging: klimaatbeleid en energiebesparing versus grondwater- en bodembescherming en ruimtelijke ordeningsaspecten. Het feit dat wij in Drenthe over tien jaar lege gasvelden hebben (maar nog wel beschikken over infrastructuur) maakt duidelijk dat wij daar op korte termijn beleid voor moeten ontwikkelen. Op basis van het verkennend onderzoek schatten we de kansen positief in. Als logische vervolgstap wil de provincie Drenthe daarom samen met de NAM, TNO en het bedrijfsleven een haalbaarheidsonderzoek uitvoeren. Deze studie is gericht op een specifieke locatie en moet niet alleen inzicht bieden in de (milieu)technische mogelijkheden, maar ook in de bestuurlijke en juridische aspecten en in de maatschappelijke acceptatie daarvan. Wanneer de daarop volgende besluitvorming positief uitvalt, kunnen wij besluiten tot het opzetten van pilotprojecten.

Samenwerking

Extern zal de samenwerking zich vooral richten op gemeenten, woningcorporaties, bedrijfsleven, agrarische instanties en adviesbureaus. Wat betreft de gebouwde omgeving willen wij zoveel mogelijk aansluiten bij plannen in het kader van Energiebesparing in de gebouwde omgeving noordelijk verband (Energiekompas) is daarom een traject in gang gezet om WKO te stimuleren op basis van potentieelstudies en (het scheppen van) heldere en eenduidige randvoorwaarden op het gebied van de bodem- en grondwaterbescherming. Ook zal een link worden gelegd met de installatiebranche en opleidingsinstellingen zoals het Regionaal Opleidingscentrum Drenthe.

Bij de CO₂-opslag richt de samenwerking zich vooral op de NAM, onderzoeksinstituten en maatschappelijke organisaties. Voor het ontwikkelen van een integraal beleid voor de ondergrond stellen wij in 2006 een breed samengestelde stuurgroep in.

4.3. Biomassa

Biomassa zal de komende decennia steeds belangrijker worden als energiebron. Ze voegt geen CO₂ toe aan de atmosfeer en kan daarom als duurzaam worden beschouwd.

Tot nu toe bedient biomassa nog een relatief kleine markt. De provincie Drenthe wil een belangrijke rol spelen bij de uitbouw van de toekomstige zogenoemde Biobased Economy. Daarin staan de navolgende punten centraal:

Energie en warmte

Voor het produceren van energie en warmte moeten we biomassa inzetten in afvalverbrandingsinstallaties (Essent-Wijster) en in vergistinginstallaties (AVEBE). De provincie vult haar regierol in door met gemeenten een project uit te voeren om te onderzoeken of organische afvalstromen (groente-, fruit- en tuinafval, plantsoenafval, bermgras, enzovoorts) - die nu nog worden gecomposteerd - in de nabije toekomst kunnen worden vergist voor de opwekking van duurzame energie.

Bij covergisting (van mest en biomassa) in de agrarische sector vervult de provincie een ondersteunende en stimulerende rol. Samen met de provincie Groningen zullen wij ook meer aandacht besteden aan zowel de ruimtelijke orderingsaspecten van covergisting als aan de regelgeving.

Biobrandstoffen

Bij biobrandstof gaat het om de productie van bio-ethanol, biodiesel, pure plantaardige olie en de tweede generatie biobrandstoffen. De provincie is actief op zoek naar de meest efficiënte toepassingen van aardgas met het oog op een toekomstige waterstofeconomie. Ook gaan we op zoek naar nieuwe, groene bronnen van gas. Samen met boeren in de omgeving van Zwiggelte en de Gasunie kijken wij bijvoorbeeld naar de mogelijkheid om in Zwiggelte mest om te zetten in groen gas.

Om invulling te geven aan de EU-doelstelling en het rijksbeleid (onder andere de Beleidsnota verkeersemisatie) willen wij samen anderen in het personen- en vrachtvervoer het gebruik van biobrandstoffen stimuleren. In feite is er sprake van een kip/ei situatie. Zolang er onvoldoende tankstations met biobrandstof zijn, is er ook weinig animo om een hiervoor geschikte auto aan te schaffen en omgekeerd. Wij willen deze patstelling doorbreken met een actief flankerend en stimulerend beleid. Om de juiste keuzes te kunnen maken wil de provincie Drenthe op korte termijn de diverse biobrandstofketens analyseren op hun milieuaspecten en vervolgens beoordelen op hun economische impact. Dit doen wij samen met de andere noordelijke provincies.

Groene grondstoffen

Wij gaan ons samen met anderen oriënteren op de mogelijkheden om bij de productie van grondstoffen plantaardig materiaal (biomassa) te gebruiken in plaats van fossiele energie.

Samenwerking

Ook hier is samenwerking met een breed scala aan partners noodzakelijk. Natuurlijk denken wij daarbij aan Drentse agrariërs, energieproducenten, het bedrijfsleven en vervoersmaatschappijen. Veel overheden en terreinbeheerders zijn mogelijke leveranciers van biomassa, waaronder bijvoorbeeld Natuurmonumenten, stichting Het Drentse Landschap, waterschappen en Rijkswaterstaat. Kennis willen wij vooral uitwisselen met de Wageningen Universiteit, de Rijksuniversiteit Groningen, de Interfacultaire Vakgroep Energie en Milieukunde en de Hogeschool Drenthe. Als adviespartners zien wij een rol weggelegd voor organisaties als het Technologiecentrum Noord-Nederland, de Stichting Platform Bio-Energie en Energieprojecten.com. Afstemming vindt plaats met Energy Valley.

4.4. Bedrijven

De structurele samenwerking tussen bedrijfsleven, overheden en de kennisinfrastructuur heeft door Energy Valley goed vorm gekregen. Het is nu zaak dit om te zetten in concrete activiteiten. De komende periode zal gebruikt worden om projecten te ontwikkelen die bijdragen aan kennis-, innovatie- en businessontwikkeling.

Met name voor de internationaal georiënteerde (maak)industrie geldt dat er kansen liggen in het creëren van extra toegevoegde waarde, niet in het concurreren op basis van kosten. Dit proces noemen we de transitie naar een kenniseconomie. Kernelementen zijn innovatie- en kennisstimulering.

Meer concreet gaat het om:

- marktinnovaties, gericht op het landelijk en internationaal profileren van de energiegerelateerde bedrijfsactiviteiten in Drenthe;
- procesinnovaties, gericht op het clusteren en uitbouwen van energiegerelateerde bedrijvigheid in Drenthe;
- productinnovaties, gericht op het toepassen van innovaties bij nieuwe bedrijfsactiviteiten.

In het licht van deze doelstelling, de aanwezige bodemschatten en de mogelijke kansen voor de Drentse energiegerelateerde bedrijfstak onderscheiden we drie ontwikkelingsthema's:

Energie voor werk

Het inzetten van energie als bron voor de ontwikkeling van werkgelegenheid en de uitbouw van energiegerelateerde bedrijven in Drenthe.

Energie voor duurzaamheid

Het streven naar een duurzame economische groei, alleen dan kunnen we de kansen benutten op het gebied van kennis-, innovatie- en businessontwikkeling.

Energie en kennisinfrastructuur

Kennis en bedrijvigheid vormen de basis voor het ontwikkelen van nieuwe vormen van energie.

Samenwerking

De provincie ziet voor zichzelf een rol als aanjager weggelegd. Daarvoor zal de provinciale organisatie de nodige werkafspraken maken. De uitwerking van het programma zal plaats vinden in samenwerking met belanghebbenden (zoals Energy Valley, de NOM, Syntens en de KvK), kennisinstellingen (Hogeschool Drenthe/Drenthe College, Astron en anderen) en uiteraard het bedrijfsleven.

6. LOPENDE ACTIVITEITEN

Naast de vier B's (Besparing, Bodem, Biomassa, Bedrijven) hebben wij ook nog lopende trajecten. De belangrijkste zijn:

Klimaatbeleid

Met het project Klimaatverandering 2050 streven wij ernaar de toekomstige generatie bewust te maken van de oorzaken en gevolgen van de klimaatverandering in Drenthe op lange termijn. Het project moet in 2006 leiden tot ideeën van scholieren uit het voortgezet onderwijs over de wijze waarop de Drentse samenleving op dit thema kan inspelen. Hierbij werken wij nauw samen met het Noordelijk Advies Bureau dat onderdeel vormt van het programma Leren voor Duurzame Ontwikkeling.

Naast dit project gaan wij onderzoeken welke directe gevolgen binnen Drenthe te verwachten zijn als gevolg van de op handen zijnde klimaatverandering en hoe we daar op kunnen inspelen. Het gaat hier om de gevolgen op lange termijn voor sectoren, zoals landbouw, recreatie en natuur- en waterbeheer.

Windenergie Windenergie

Defensie, gemeente en provincie zijn hard op weg om de Bestuursovereenkomst landelijke ontwikkeling windenergie (BLOW)-doelstelling (15 MW) te halen. Het Ministerie van Defensie is de grootste grondeigenaar in het gebied en zij heeft in 2002 het besluit genomen om het project geheel te gaan ontwikkelen. Op deze wijze kan Defensie eveneens voldoen aan haar eigen doelstellingen voor duurzame energie. De ontwikkeling van het windpark heeft de afgelopen jaren vanwege onder andere moeizame onderhandelingen met de grondeigenaren en mogelijke bezuinigingen bij Defensie vertraging opgelopen, maar in 2005 is veel voortgang in het proces gerealiseerd. De planologische procedure is inmiddels gestart. De gemeenteraad van Coevorden heeft ingestemd met de locatie en in december 2005 is voor de locatie een voorbereidingsbesluit genomen. De planologische procedure wordt in 2006 verder vervolgd en kan naar verwachting in dat jaar worden afgerond. Met de realisatie van het windpark Coevorden kan Drenthe naar verwachting voldoen aan de taakstelling van de BLOW, zijnde 15 MW.

Overigens hebben de Staten bij de vaststelling van het POP II een motie aangenomen met als strekking dat - als vóór 1 januari 2006 niet met de realisatie van het windpark Coevorden is begonnen - het college van Gedeputeerde Staten (GS) naar alternatieve locaties moet gaan zoeken. In de loop van 2005 hebben de Staten ook de wens uitgesproken om in de energienota nadrukkelijk de vraag te betrekken op welke wijze Drenthe kan voldoen aan een substantieel hogere taakstelling op het gebied van windenergie dan in het BLOW-akkoord afgesproken 15 Mw. Dit heeft geleid tot de notitie "Inventarisatie windenergiepotentieel in de provincie Drenthe" die als bijlage is toegevoegd. De notitie heeft echter niet geleid tot een wijziging van beleid. Tot dusverre halen wij met onze voorgenomen inspanningen de Kyoto doelstellingen. Het plaatsen van windmolens heeft grote invloed op het landschap. Wij hechten aan het behouden en waar mogelijk versterken van de landschappelijke- en cultuurhistorische waarden van Drenthe. De beperkte opbrengst van windenergie vanuit energiedoelstellingen, vinden wij onvoldoende om de inbreuk op het landschap te rechtvaardigen. Om die redenen zien wij dan ook geen aanleiding de in POP II geformuleerde standpunten met betrekking tot windenergie te wijzigen.

LED

Elf gemeenten en de provincie hebben met stroomleverancier Rendo eind 2004 een overeenkomst ondertekend. Deze overeenkomst bevat behalve prijsafspraken (groene stroom over vijf jaar tegen een vast tarief) ook afspraken over energiebesparende maatregelen en

het opwekken van duurzame energie. De Uitvoeringsgroep-LED - die bestaat uit de energiecoördinatoren van vier Drentse gemeenten, de Rendo en de provincie Drenthe - zet deze afspraken om in concrete projecten. Voorbeelden van projecten die in 2006 van start gaan zijn: Energiebesparing gebouwen en objecten en Energiebesparing bij huishoudens met een laag inkomen. Ongeveer 3.000 huishoudens, verdeeld over alle Drentse gemeenten, krijgen bij huisbezoek adviezen over energiebesparing en binnenklimaat én een pakket gratis maatregelen. Het project kent tevens een werkgelegenheidsdoelstelling: zes tot acht werkzoekenden worden opgeleid tot energieconsulent.

Een belangrijk effect van LED is de professionalisering van de inkoop en de financiële administratie. Hiermee is een solide basis gelegd voor de start van nieuwe onderhandelingen, zoals bij het provinciale project Inkoop (eind 2005), het project LED-gasinkoop (begin 2006) en het project Stroominkoop (medio 2007). Er is sprake van toenemende samenwerking en daarmee ook van kostenreductie. Echter, binnen de huidige overeenkomst blijken de personele en financiële afspraken niet direct af te dwingen. Bij toekomstige initiatieven willen we dan ook voorwaarden stellen, die we scherper kunnen afrekenen.

